

3. Кондрашихін Т.В., Пепа В.О. Федорова А.Б. Фінансова санація і банкрутство підприємств: Навчальний посібник / Т.В. Кондрашихін, В.О. Пепа, А.Б. Федорова. – К. : ЦУЛ, 2007. – 208 с.

Т. Котенко

Теоретические аспекты финансового менеджмента в условиях возможного банкротства

В статье раскрываются теоретические основы управления финансами предприятия в условиях ухудшения платежеспособности и возможного банкротства. Исследована цель финансового менеджмента, которая определяет стратегию развития предприятия в условиях финансового кризиса. Определены основные инструменты влияния на стабильность финансовой деятельности субъектов хозяйствования.

Т. Котенко

Theoretical aspects of financial management in the conditions of a possible bankruptcy

The article describes the theoretical foundations of financial management of an enterprise in conditions of deterioration of the solvency and possible bankruptcy. Investigated the purpose of financial management, which determines the development strategy of the enterprise in the conditions of financial crisis. Defined are the main tools of influence on the stability of the financial activities of economic entities.

Одержано 27.02.12

УДК 32.001

О.Г. Боднарів, доц., канд. філ. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Ідеологічний дискурс

Багатопартійність у демократичних державах передбачає ідеологічне багатоманіття, конкуренцію різних ідеологій, реальне співіснування і постійну взаємодію різноманітних ідеологічних течій. Але жодна ідеологія в демократичному суспільстві не повинна бути державною, примусовою, офіційною, тобто включати ідеологічний монополізм.

ідеологія, дискурс, ідеологічні течії, комуністична, національно-патріотична, ліберально-демократична, державна ідеологія.

Реальне співіснування і постійна взаємодія різноманітних ідеологічних течій позначають - в політичній науці поняттям «дискурс». З змістовної точки зору воно передбачає цілий спектр можливих варіантів духовного взаємодії: від взаємного дистанціювання ідеологій до їх об'єднання і відповідного синтезу тих чи інших ідеалів, норм, політичних вимог і інших своїх елементів. Причому як в світовому чи, припустимо, регіональному масштабі, так і в рамках окремо взятої країни можуть складатися найрізноманітніші суперечливі тенденції ідеологічного діалогу. Але духовний клімат, що утворився в тій чи іншій державі, як правило, завжди відчуває вплив більш масштабних ідейних віянь, властивих міждержавним і світовим політичним процесам.

Реалії ХХ - початку ХХІ ст. суттєво вплинули на характер ідеологічного взаємодії як у світі в цілому, так і в окремих країнах. Якщо друга половина ХІХ століття, що проходила під знаком інтенсивного формування і розвитку індустріального суспільства, несла на собі явний відбиток ідейної конкуренції соціалістичної та ліберальної ідеологій, то нинішній час, що знаменує боротьбу

традиційних держав, та держав, що модернізуються, змінило і укрупнило акценти ідейної дискусії. Поряд із дозволом на найрізноманітніших ідеологічних течіях, був проведений різкий поділ між течіями, що захищають ідеали гуманізму, людяності і демократії, а також доктринами, що виправдовують насильство, фізичний примус і терор як основоположні методи реалізації своїх цілей.

Таке становище зумовило і відповідну еволюцію ідеологічних систем: з одного боку, зближення і навіть синтез певних положень політичних доктрин і філософій лібералізму, консерватизму, соціал-демократії, християнсько-демократичної ідеології і ряду інших вчень, і протистояння їм фашистських, екстремістських, шовіністичних, расистських та інших аналогічних течій - з іншого.

Зближення і об'єднання реакційних ідеологій сприяє поляризації суспільства і наростання політичної напруженості і в тих країнах, де вони користуються відповідним впливом, і на міжнародній арені в цілому. Особливо яскраво це проявляється в фактах політичного тероризму. Результатом ж внутрішнього зближення ідеологічних систем гуманістичного спрямування, зокрема на Заході, стало виникнення низки нових авторитетних ідейних течій (неоконсерватизм) або, наприклад, суттєва зміна співвідношення між традиційно лівими і правими політичними течіями. Раніше розведені по краях політичного спектра позицій та орієнтацій в даний час все більш зближуються і об'єднуються з питань демократії, визнання прав людини в якості головного критерію політики, захисту моральних і сімейних цінностей, утвердження соціальної відкритості товариств і т. д. Таким чином, їх відмінності стосуються по суті деяких питань поточної політики і виражаються швидше в різниці передвиборчих обіцянок, ніж в сфері принципових політичних питань. Така ситуація однозначно веде до зниження гостроти ідеологічного протистояння і втрати людьми партійно-ідеологічної ідентичності. Наприклад, багато хто з тих, хто голосує на Заході за ті чи інші партії, часто не вважають себе прихильниками проголошуваних і підтримуваних ними ідеологій.

Своєрідний відтінок в картину сучасного ідеологічного дискурсу внесли і прихильники технократичного напрямку, що заперечують саму здатність соціальних доктрин визначати рух держав і політичну поведінку людей. Єдиною силою, здатною на таке, визнається техніка. Як вважав видатний представник цього по суті деідеологізаторського напрямку Х. Шельскі, демократія в суспільстві стає непотрібною через зростаючу могутність, не потребує в узаконенні влади, техніки. Не можна сказати, що такого роду погляди набули широкого поширення або суттєво впливають на політичний ринок. Однак технократичні ідеї стали незмінними учасниками ідеологічного дискурсу по суті, у всіх країнах.

В цілому для стійких, стабільних держав демократичної орієнтації сьогодні в основному характерна приглушеність ідеологічних суперечок. Там же, де боротьба за вибір напрямку соціально-політичного розвитку триває, де різні групи ведуть інтенсивний діалог за пріоритети національної політики, там ідейне протистояння між ідеологіями тільки загострюється, а внутрішня напруженість такого спору заважає їх зближенню і внутрішньому синтезу. Подібна ситуація сприяє зростанню політичної напруженості в суспільстві. Вона характерна, зокрема, для сучасної України.

Після краху монопольного статусу комуністичної ідеології в громадській думці, здавалося, установила щось на зразок алергії щодо ідейно-цільових течій. Склалася ситуація, яку фахівці називали ідеологічним вакуумом. Але вона тривала недовго. Активність нових політичних еліт, які намагалися відстояти інтереси вступають в боротьбу за владу груп, а головне - прагнення широких верств населення концептуально оформити свої політичні почуття, надії і розчарування, породили сплеск різних ідеологічних доктрин. Тимчасове затишшя змінилося ідеологічним

бумом. Однак, незважаючи на велику кількість ідеологічних конструкцій, в даний час домінуюче положення в політико-ідеологічному просторі займають три ідеологічних течії: комуністичне, національно-патріотичне і ліберально-демократична.

У той же час в комуністичній ідеології явно відчуються дві тенденції. Одна з них виражає прагнення до лібералізації цієї доктрини, наближення її до ідеалів, що розділяються соціал-демократією. Це знаходить своє вираження у визнанні права приватної власності, відмову від войовничого атеїзму, більш лояльне ставлення до прав людини, проголошення норм правової державності і т.д. Однак і такі модифікації, поєднуючись з ідеями пріоритетного положення суспільної власності, державного регулювання економіки, збереження соціально-класових пріоритетів, жорсткими геополітичними цілями та рядом інших традиційних положень, показують суперечливість і непослідовність такої тенденції.

Поряд з нею існує й фундаменталістська течія, що спирається на добре відомі політичні цінності і цілі і виключає саму можливість розвитку в країні відносин буржуазного типу. Враховуючи, що реальні соціально-економічні і політичні процеси в значній мірі пов'язані саме з такою перспективою розвитку суспільства, дана ідеологічна течія нерідко провокує екстремістські вимоги і форми політичного протесту.

Сплеск активності національно-патріотичних ідеологій, які поставили в центр своїх вимог образ Батьківщини, обумовлений складними процесами розвитку національної самосвідомості українського народу і особливо «кризою національної ідентичності, втратою почуттів історичної перспективи і розуміння рівня самооцінки нації». За своїм ідейним і політичним змістом - це сама суперечлива й різноманітна течія, що збирає під свої знамена як прихильників самобутності України і її культури, що ратують за їх збагачення і розвиток в процесі рівноправного діалогу з іншими культурами і цивілізаціями, так і прихильників етногегемонізму, спрямованого проти прав інших народів і вороже налаштованих до представників інших; національних груп.

Ліберально-демократична ідеологія, дотримуючись своїх основоположних цінностей, представлена у вигляді трьох відносно самостійних ідейних тенденцій. Так званий радикальний лібералізм наполягає на послідовному зменшенні регулюючої ролі держави і заохоченні стихійних процесів, бачить головне завдання в здійсненні макроекономічних реформ та всілякої адаптації західного досвіду, виступає проти авторитаризму, але тим не менш допускає можливість подолання опору архаїчних соціальних структур насильницькими заходами.

На протигагу такій постановці завдання консервативний лібералізм, відчуючи страх перед опором традиціоналістськи налаштованих верств, ратує за максимальну орієнтацію на сформовані господарські зв'язки, велику роль держави в здійсненні намічених - і головне реальних - перетворень, передбачає облік масових цінностей і виборче відношення до західного досвіду, досягнення більшого психологічного комфорту для населення при проведенні реформ.

Третя версія лібералізму - це соціал-лібералізм. За своїм установами він досить близький до соціал-демократичної ідеології. Головною цінністю в ньому виступає свобода, що розуміється не тільки в дусі класичного лібералізму, як незалежність від держави та інших людей, а й як встановлення приблизно рівних для всіх стартових можливостей. Це припускає позитивне ставлення до державних програм в галузі освіти, охорони здоров'я і соціального забезпечення, визнання важливості принципів соціальної справедливості, цінності праці і т.д.

З теоретичної точки зору дискурс зазначених ідеологічних течій цілком може припускати їх певне зближення і навіть синтез окремих положень. Наприклад, вимоги

комуністів про рух до безкласового суспільства цілком узгоджується з ліберальною ідеєю виживання соціальної дихотомії за рахунок високої соціальної мобільності індивідів. На практиці хоч і відбувається відоме зближення позицій між ними по ряду політичних проблем (наприклад, повазі прав людини, захисту національних інтересів і деяких інших питань), все ж таки домінує протистояння, що обертається зростанням політичної напруженості і боротьби.

Як показує досвід перетворень у суспільствах з перехідними суспільними відносинами, однією з найважливіших умов стабілізації політичної обстановки є вироблення довгострокової ідейно-цільової доктрини, якої керується держава у своїй діяльності і яку можна умовно назвати державною ідеологією. Будучи складовою частиною процесу розвитку національної самосвідомості народу, вироблення державної ідеології забезпечує інтеграцію держави і суспільства, цілісність всієї соціальної системи.

У свою чергу умовою вироблення такого типу ідеології є досягнення того мінімального компромісу, який відобразив би як згоду основних груп суспільства щодо характеру суспільного ладу і майбутніх перспектив розвитку, так і зняв би гостроту суперечностей між «верхами» і «низамми». Тут особлива роль належить опозиції влади, її здатності виражати інтереси громадян і виконувати свої зобов'язання.

Суттєвою передумовою вироблення цінностей державної ідеології служить збереження духовного плюралізму, можливості різних груп висловлювати власну думку щодо суспільних цілей та програми дій. Винятком в такій ситуації може становити тільки екстремістські групи ідеології, що переміщуються на периферію політичного життя. Однак досвід свідчить про те, що найважче досягається заборона на ідеологічну монополізацію держави, тобто прагнення влади керуватися вузькогруповим ідеями, які жорстко і односторонньо нав'язуються населенню. Складна ситуація в суспільстві складається і тоді, коли проklamовані ідеали підміняють на рольові, поведінкові цілі або ведуть до переваги віри над раціональним і прагматичним ставленням до дійсності.

Ще однією умовою ефективного вироблення державної ідеології є збереження історичної спадковості поколінь, приймання до уваги національних, історичних і географічних особливостей країни, забезпечення атмосфери відкритого діалогу між країнами і цивілізаціями, що долає забобони і недовіру як до західноєвропейського досвіду, так і до норм і традицій східного типу.

Список літератури

1. Алмонд Г., Пауэлл Д., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня. Мировой обзор / Політологія: Хрестоматія / Сост. Б. А. Исаев, А. С. Тугачев, А. Е. Хренов – СПб: Питер. 2006.
2. Дюльберова Л. Я. Національна інтеграція сучасної України // Грані – 2005. - №6.
3. Кузеванов В. М. До розгляду можливості консенсусу різноманітних українських історичних шкіл / Матеріали II міжнародної наук. практ. Конференції . «Дні науки 2006», Том 20. Історія. – Дніпропетровськ : Наука і освіта . – 2006.

Одержано 29.02.12